

A photograph of a construction site. In the foreground, a large pile of grey, rocky soil is visible. An orange Doosan excavator is positioned on the left, with its arm raised and bucket full of earth. In the background, there is a white house with a grey roof and a dark pile of soil to the right. The sky is overcast.

ტორტუიან მანგანები

კომპანიის პროფილი

მარტი, 2021

ჭიათურის მანგანუმი

სპეციალისტების შეფასებით, საქართველოში არსებული მანგანუმის საბადოები გამოირჩევა მადნის მაღალი ხარისხით, დიდი სამრეწველო მარაგით და მოხერხებული გეოგრაფიული მდებარეობით. საქართველოს ისტორიული ნარკვევების თანახმად, ჭიათურაში მანგანუმის მოპოვება 1879 წელს აკაკი წერეთელის ინიციატივით დაიწყო. თავდაპირველად, წარმოების დაწყებას იგი ადგილობრივი ძალებით ცდილობდა, მაგრამ მალევე იძულებული გახდა უცხოელი მწარმოებლებისათვის მიემართა. XIX საუკუნის 80-იანი წლების დასაწყისიდან გამოჩნდა არაერთი საქმოსანი, რომელიც იჯარით ან შესყიდვის გზით ცდილობდა ხელში ჩაეგდო მადნიანი მიწის ნაკვეთები. საბჭოთა წლებში ჭიათურა მანგანუმით ამარაგებდა მთელი საბჭოთა კავშირისა და აღმოსავლეთ ევროპის ფოლადის მწარმოებელ ქარხნებს. წლების განმავლობაში მანგანუმის ინტენსიური მოპოვების მიუხედავად, დღესაც, სხვადასხვა ექსპერტული შეფასებით, ჭიათურაში მანგანუმის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი მარაგია ევროპაში.

1990 წლამდე მოპოვებული იქნა 203 მლნ. ტონა ნედლი მადანი და მოხდა 108 მლნ. ტონა სასაქონლო პროდუქციის რეალიზაცია. 1990 წლიდან მანგანუმის მოპოვება მკვეთრად შემცირდა. 1993 წელს საწარმოო გაერთიანება „ჭიათურმანგანუმი“ ბაზაზე, შეიქმნა სააქციო საზოგადოება „ჭიათურმანგანუმი“, რომლის პრივატიზებას სახელწიფო სხვადასხვა გზებით ათ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში ცდილობდა.

„ჭიათურმანგანუმი“ პრივატიზებისა და რეაბილიტაციის არაერთი წარუმატებელი მცდელობის შემდეგ, 2005 წელს საწარმოს გაკოტრების საქმის წარმოება დაიწყო. 2006 წლის 11 ნოემბერს კი, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში მნიშვნელოვანი დარღვევებით ჩატარებული აუქციონის¹ შედეგად, ჭიათურის მანგანუმის საბადოზე სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების უფლებასთან ერთად სს „ჭიათურმანგანუმი“ აქტივებიც გაიყიდა. აუქციონში გაიმარჯვა ვაჭრობის ერთადერთმა მონაწილემ - „ჭორჯიან მანგანუმ ჰოლდინგ ლიმიტედმა“, რომელიც მანამდე ვარციხის ჰიდროელექტროსადგურების კასკადის და ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხნის მფლობელი გახდა.

საწარმოს მფლობელი

გარეგნის გაფორმებისას, „ჭორჯიან მანგანუმ ჰოლდინგ ლიმიტედი“ საკმაოდ ცნობილი ბრიტანული კომპანიის [სტემკორის](#) შვილობილი კომპანია იყო. 2006 წლის ბოლოსთვის სტემკორმა ჰოლდინგის 75% უკრაინულ „პრივატ ჯგუფს“ მიყიდა. ეს ჯგუფი საქართველოში „ტაო-პრივატ ბანკის“ მფლობელი იყო 2007-2014 წლებში. უკრაინული პრესის თანახმად, ჯგუფი „პრივატი“ ერთ-ერთი ყველაზე დახურული და არაგამჭვირვალე კომპანიაა, მისი დამფუძნებლები [ივორ კოლომოისკი](#) და [გენადი ბოგოლუბოვი](#) უკრაინის უმდიდრეს ადამიანთა ხუთეულში შედიან.

2013 წელს „პრივატ“ ჯგუფმა „ჭორჯიან მანგანუმი“ (ყოფილი ჭიათურმანგანუმი და ზესტაფონის ფერო) და „ჭორჯიან მანგანუმის“ საკუთრებაში არსებული ვარციხეჰესების კასკადი თავისი ამერიკულ ჰოლდინგზე Georgia American Alloys²-ზე გადააფორმა; თუმცა, ქართულ საზოგადოებას ეს ფაქტი გააცნეს, როგორც საწარმოებში ახალი „მენეჯმენტის მოსვლა“. შესაბამისად, „ახალმა მენეჯმენტმა“ ყველაფერი ცუდი „ძველ მენეჯმენტს“ გადააბრალა და პრობლემების მოგვარების პირობა დადო. სხვადასხვა მედიასაშუალებებში

¹ აუქციონის კანონდარღვევით ჩატარების შესახებ მეტი ინფორმაციისათვის იხილეთ: [„სახელმწიფო ქონების პრივატიზების აგრესიული პოლიტიკა ანუ „პრივატიზება ქართულად“-2“](#), მწვანე ალტერნატივა, 2010

² [The dangers of doing business abroad](#), BY KEN STIER Special to the Miami Herald, September 13, 2017;

[Who controls oligarch Ihor Kolomoisky's offshore assets?](#) Kyiv Post, May 16, 2019

გამოქვეყნებული სტატიების თანახმად, 2016 წლის ბოლოსთვის უნდა ამოქმედებულიყო ახალი სამთო-გამამდიდრებელი კომბინატი; თუმცა, მოვლენები სხვაგვარად განვითარდა. 2017 წლის მაისიდან ჯორჯიან მანგანების ქონებას საწარმოს ერთპიროვნულად და დამოუკიდებლად მართვის უფლებით სასამართლოს მიერ დანიშნული სპეციალური მმართველი განაგებს.

აშშ-ში რეგისტრირებული Georgia American Alloys Inc. საქართველოში ქონებას ლუქსემბურგის დიდი საპერცოგოში (ოფშორში) რეგისტრირებული იმავე სახელწოდების კომპანიის Georgian American Alloys Sarl-ის მეშვეობით ფლობს. რადიო თავისუფლების მიერ მოპოვებული ინფორმაციით³, კომპანიის საკონტროლო პაკეტს კვლავ უკრაინელი მილიარდერი იგორ კალომოისკი ფლობს, ხოლო კომპანიის, დაახლოებით, 4 % კი ქართულ ჯგუფს ეკუთვნის, რომელთა შორისაც “ქართულ ოცნებასთან” დაახლოებული ბიზნესმენი, **გიორგი კაპანაძე**, იგივე **რიჭა**, სახელდება. საქართველოს სამეწარმეო რეესტრის თანხმად, ჯორჯიან ამერიქენ ელიომ არის შპს ჯორჯიან მანგანების (230085797), შპს ვარციხე 2005-ის (221297870) და შპს ჯი-ეი-ეი მენჯემენტის (404414861) მფლობელი.

საინტერესოა, რომ 2019 წლის აპრილში Human Rights Watch-სთვის მიწერილ წერილში Georgian American Alloys-ის პრეზიდენტი, მორდეხაი კორფი წერდა, რომ „2019 წლის აპრილში კორპორაციის ძირეული რესტრუქტურირება დასრულდა და ის „აღარ იყო ჯორჯიან მანგანების“ მფლობელი“⁴. საქართველოს სამეწარმეო რეესტრის ჩანაწერები არ ადასტურებს მსგავს ცვლილებას და ჯორჯიან მანგანების მფლობელი (მართალია, სპეციალური მართვის რეჟიმის გათვალისწინებით, დროებით შეზღუდული უფლებებით) კვლავ Georgia American Alloys-ია.

თავის მხრივ, შპს ჯორჯიან მანგანები 19 შპს-ს 100% წილის მფლობელია. საგულისხმოა, რომ ამ კომპანიებს შორის 13 - შპს ჯმ 29, შპს ჯმ-კორონალი-დევიდები, შპს გამამდიდრებელი კომპლექსი, შპს ჯმ-ტექნიკასერვისი, შპს ჯითიეს - ჯორჯია ტერმინალ სერვისის⁵, შპს ჯმ-კონსტრაქშენი, შპს ჯმ-ვაკეტყე, შპს ჯმ-ცდფ, შპს ჯმ-შუქრუთი, შპს ჯმ-ითხვისი, შპს ჯმ-პეროფი, შპს ჯმ-მაინინგ და შპს ჯმ-ცენტრალური ფაბრიკა - სპეციალური მართვის რეჟიმის მოქმედების პერიოდში დაარსდა.

2020 წლის 9 ივნისს დაარსდა, ასევე, შპს „ჯი ემ ენერჯი“ (405390465). „ჯი ემ ენერჯის“ 49%-იანი წილის მესაკუთრეა - შპს „ჯორჯიან მანგანები“ (წარმოდგენილი სპეციალური მმართველით); ხოლო 51% წილის მესაკუთრეა შპს „სტილ ინტერნეიშენელ ტრეიდინგ კომპანი“ (ს/კ 405254692) - შპს „საქნახშირის“ მფლობელი⁶.

„ჯი ემ ენერჯი“ არ არის ჯორჯიან მანგანების სპეციალური მმართველის ინიციატივით დაარსებული ბოლო საწარმო. 2021 წლის 24 თებერვალს კომპანიის სპეციალურმა მმართველმა ერთდროულად ორი სააქციო საზოგადოება დაარეგისტრირა: სს ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხანა (430041689) და სს ფერო (430041670). ორივე საწარმოს დირექტორი ვასილ გველესიანია.

³ [“ჯორჯიან მანგანები” ალყაში - ხელისუფლება გარემოსა და ხალხის წინააღმდეგ](#), 13 თებერვალი, 2021, გიორგი მგელაძე, რადიო თავისუფლება

⁴ [არც ერთი წელი სიკვდილის შემთხვევათა გარეშე](#) საქართველოში წლების განმავლობაში შრომის ბაზრის დერეგულირება საფრთხეს უქმნის მალაროულებს, 2019 Human Rights Watch, ISBN: 978-1-6231-37939

⁵ კომპანიის დირექტორი გიორგი ჭელიძეა, რომელიც ამავდროულად საქნახშირის ახალი მფლობელის - შპს სტილ ინტერნეიშენელ ტრეიდინგ კომპანიის დირექტორი და 100% წილის მფლობელია.

⁶ შპს საქნახშირის ახალ მფლობელთან ჯორჯიან მანგანების და მისი სპეციალური მმართველის კავშირების შესახებ მეტი ინფორმაციისათვის იხილეთ მთავარი ალტერნატივას მიერ მომზადებული ანგარიში: [შპს 'საქნახშირი' - კომპანიის პროფილი - 2021](#)

საგულისხმოა, რომ ვასილ გველესიანი არის, ასევე, შპს „საფეხბურთო კლუბი ზესტაფონის“ გენერალური დირექტორის მოადგილე. საფეხბურთო კლუბი ზესტაფონის გენერალური დირექტორი და მესაკუთრე არის **კორნელი კოკაია**.

სპეციალური მმართველი

2017 წლის მაისიდან შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“ თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით დანიშნულია სპეციალური მმართველი, რომელსაც ერთპიროვნულად მინიჭებული აქვს ყველა ის ხელმძღვანელობითი/წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება, რაც „მენარმეტა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად გათვალისწინებულია დირექტორის, საზოგადოების სამეთვალყურეო საბჭოსა და აქციონერთა საერთო კრების ხელმძღვანელობით და მმართველობით კომპეტენციად.

შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“ სპეციალური მმართველის შერჩევისა და დანიშვნის არაგამჭვირვალე პროცესი⁷, ასევე, მისი გამოცდილება, უამრავ კითხვასა და ეჭვს ბადებდა - რამდენად იყო მისი დანიშვნა ჭიათურაში მანგანუმის მოპოვებისა და გამდიდრების ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე საგანგაშო მასშტაბის უარყოფითი ზემოქმედების შემცირებისათვის გადადგმული ნაბიჯი და ხომ არ იყო ეს საწარმოს წილების გადანაწილების მორიგი მცდელობა.

ეჭვებს ამყარებდა რამდენიმე გარემოება:

1. მიუხედავად იმისა, რომ ჯორჯიან მანგანუმი წლების განმავლობაში მიზანმიმართულად არღვევდა საქართველოს კანონმდებლობისა და ნებართვის და ლიცენზიის პირობებს, არასოდეს არ განხილულა საწარმოზე გაცემული ლიცენზიის და/ან ნებართვის გაუქმების საკითხი;
2. „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ კანონი ლიცენზიის და/ან ნებართვის პირობების შეუსრულებლობის გამო, საწარმოში სპეციალური მმართველის დანიშვნის შესაძლებლობას კანონი მიღების დღიდან (24/06/2005) ითვალისწინებს, თუმცა გარემოსდაცვით სფეროში ამ მექანიზმის გამოყენების პრაქტიკა მხოლოდ ერთი შემთხვევით - ჯორჯიან მანგანუმი მმართველის დანიშვნით, შემოიფარგლება;
3. სამინისტროს განმარტებით, სპეციალური მმართველის პოზიციაზე ნიკოლოზ ჩიქოვანის კანდიდატურის შერჩევაში გადაწყვეტი როლი შეასრულა მისი ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხანაში მუშაობის ხანგრძლივმა გამოცდილებამ. საბოლოოდ „ხანგრძლივი გამოცდილება“ 2005-2006 წლებში ფეროში ფინანსურ დარღვევებთან და წილების განაწილებასთან დაკავშირებულ ერთ-ერთი ყველაზე ხმაურიან სკანდალში აქტიური მონაწილეობა აღმოჩნდა. 2005 წლის ბოლოს ფინანსურმა პოლიციამ "ფეროს" ხელმძღვანელების მიმართ სისხლის სამართლის საქმეც კი აღძრა, განსაკუთრებით დიდი ოდენობით გადასახადისათვის თავის არიდებისა და საბუღალტრო წიგნის წარმოების წესის დარღვევის ფაქტებზე. საგულისხმოა, რომ მაშინ ნიკოლოზ ჩიქოვანი „ფეროს“ ზემოხსენებულ **კორნელი კოკაიასთან** ერთად ხელმძღვანელობდა და გამოძიებასაც მასთან ერთად ემალებოდა ქვეყნის საზღვრებს გარეთ.

ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხანაში შექმნილ მდგომარეობასთან დაკავშირებით საქართველოს პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტის მიერ 2006 წლის 21 მარტს გამოქვეყნებული მოკვლევის შედეგების თანახმად, საწარმოში სერიოზული დარღვევები იქნა აღმოჩენილი. ფინანსური პოლიციის შემოწმების შედეგად სს "ფეროს" ბიუჯეტის სასარგებლოდ დაეკისრა 107,0 მლნ.

⁷ დეტალურად აღწერილია ანგარიშში: [ჯორჯიან მანგანუმის სპეციალური მმართველი - საწარმოს გაჯანსაღების, თუ წილების გადანაწილების მორიგი მცდელობა? მწვანე ალტერნატივა, ივლისი 2018](#)

ლარის გადახდა. საწარმოს ვალების დაგროვებაში გიორგი კაპანაძის (რიჟა) და ილია კოკაიას (კორნელი კოკაიას ძმა) დამსახურებაზე საუბრობდა მაშინ სს „ფეროს“ აქციათა საკონტროლო პაკეტის (51%) მფლობელი კომპანია დეკომეტალი⁸. გიორგი კაპანაძე, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ახლაც კომპანიის მესაკუთრეებს შორისაა; ხოლო ილია კოკაიასთან, ბიზნესპარტნიორობის გარდა, ნიკოლოზ ჩიქოვანს მისი პოლიტიკური აქტივობის მხარდაჭერაც აკავშირებდა - ზესტაფონში ჩიქოვანი, წლების შემდეგ, 2016 წელს საპარლამენტო არჩევნების დროს გამოჩნდა, როგორც დამოუკიდებელი (რომელიც ასევე, "ქართული ოცნების" კანდიდატად მოიაზრებოდა) მაჟორიტარობის კანდიდატის - ილია კოკაიას, მხარდამჭერი⁹.

პირველი ვადა

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს შუამდგომლობითა და თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით, 2017 წლის მაისში შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“ სპეციალური მმართველი დაინიშნა (არაუმეტეს 3 წლის ვადით. სასამართლოს გადაწყვეტილებით, სპეციალური მმართველი დაინიშნა სალიცენზიო და სანებართვო პირობების დროული და თანმიმდევრული შესრულების უზრუნველსაყოფად. ასევე, სასამართლოს გადაწყვეტილებით, სპეციალური მმართველი ყოველთვიურად წარუდგენს გარემოსა დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სალიცენზიო და სანებართვო პირობების შესარულების ანგარიშს (შესაბამისი დოკუმენტაციის თანხლებით); ასევე, ანგარიში დასამტკიცებლად უნდა წარედგინოს სასამართლოს.

სპეციალური მმართველის დანიშვნის თაობაზე 2017 წლის 11 მაისს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ გავრცელებულ განცხადებაში აღნიშნული იყო: „კომპანია, რომელიც წლებია ფლობს მანგანუმის მადნის მოპოვების ლიცენზიასა და ახორციელებს მანგანუმის გამდიდრებისა და გადამუშავების საქმიანობას, სახელმწიფოს მხრიდან არაერთი დაჯარიმებისა და ადგილზე მძიმე ეკოლოგიური მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით გონივრული ვადების განსაზღვრისა, კვლავ აგრძელებდა საქმიანობას გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მძიმე დარღვევით, რაც საბოლოოდ დადასტურდა მიმდინარე თვეს განხორციელებული დათვალიერების შედეგად. გაირკვა, რომ მდგომარეობა როგორც მდინარის, ასევე ნიადაგის დაბინძურებისა და დეგრადაციის კუთხით არათუ გამოასწორა კომპანიამ, არამედ ბევრად დაამძიმა, რაც ადგილზე ფაქტობრივად ეკოლოგიური კატასტროფის მდგომარეობის ტოლფასს სიტუაციას ქმნის“. ამ მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით, სამინისტრომ შუამდგომლობით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა საწარმოში სპეციალური მმართველის დანიშვნა, „რომელიც იქნება პასუხისმგებელი სიტუაციის ეტაპობრივ გამოსწორებაზე“.

სასამართლოს ამ გადაწყვეტილებიდან ერთი თვის შემდეგ, 2017 წლის 14 ივნისს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის მოადგილემ მაია ბითაძემ, კომპანიის „Georgian American Alloys“ აქციონერმა და წარმომადგენელმა ურიელ ლაბირმა და „ჯორჯიან მანგანუმის“ სპეციალურმა მმართველმა ნიკოლოზ ჩიქოვანმა საგანგებო პრესკონფერენცია ჩაატარეს. პრესკონფერენციაზე გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, სამინისტროსა და კომპანიას შორის შედგა შეთანხმება. კომპანიის წარმომადგენლებმა გაიზიარეს გარემოებები, რომელთა საფუძველზე „ჯორჯიან მანგანუმი“ სპეციალური მმართველი დაინიშნა და მოიწონეს ლიცენზიისა და ნებართვის პირობების შესრულებისათვის სპეციალური მმართველის მიერ მომზადებული გეგმა და ხელმოწერით დადასტურეს გეგმის შესრულების ვალდებულება.

⁸ როგორ დაიდო ვალები მომგებიან ქარხანას?, გაზეთი 24 საათი, 19 სექტემბერი, 2006 წელი. #206 (1358)

⁹ „სახელმწიფოს ჩარევა "ჯორჯიან მანგანუმი" აუცილებელი გახდა“, ქუთაისიპოსტი, 13.05.2017

შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“-ს მიმდინარე საქმიანობის შესასრულებელი ღონისძიებების საშუალო ვადიანი გეგმა

N	შესასრულებელი სამუშაოების დასახელება	გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები	შესრულებელი	შესრულების მონიტორინგი	შესრულების ვადები
1	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახურის შექმნა, რომელიც გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შეაფასებს სანარმოში არსებულ მდგომარეობას და გაუწევს შესაბამის მონიტორინგს	ეკოლოგიის და რეკულტივაციის სამსახურის მუშაობის დებულება, გარემოს დაცვის სამსახურის ფუნქციებისა და სტრუქტურის მიხედვით.	შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“		30.06.2017
2	გარემოსდაცვითი აუდიტის ჩატარება	ხელშეკრულება	მონგველი სპეციალისტები	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	01.12.2017-მდე
3	სანარმოს ლაბორატორიის ექსპლუატაციაში გაშვება	- ლაბორატორიის ინვენტარით დაკომპლექტება. - ლაბორატორიაში განთავსებული ინვენტარის, აპარატურის და ხელსაწყოების დაკალიბრება. - ლაბორატორიის სათანადო შტატებით დაკომპლექტება	შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	30.06.2017-მდე
4	სანარმო ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადება	- საყოფაცხოვრებო, სანარმო და სახიფათო ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადება	ხელშეკრულებით	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	15.07.2017-დან
5	გარემოსდაცვითი მონიტორინგის განხორციელება	- ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების ემისიების მონიტორინგი. მტვრის ღონეების შემცირების მიზნით გზების მორწყვა-დანამვა დასახლებულ ტერიტორიებზე, სატვირთო ავტომანქანების ქარების გადახურვა და სხვა. - ხმაურის, ვიბრაციისა და სხვა ფიზიკური ზემოქმედების ფაქტორების მონიტორინგი. დასახლებულ პუნქტებთან ხმაურის გავრცელების ღონეების გამოშვება და საჭიროების შემთხვევაში შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება. - სანარმო და სანიადვრე ჩამდინარე წყლებში, მათი ზედაპირული წყლის ობიექტში ჩაშვებამდე მანგანუმის შემცველობის მონიტორინგის წარმოება და მ.დ.ჩ - ს ნორმების დაცვა. - საყოფაცხოვრებო, სანარმო და სახიფათო ნარჩენების მართვის გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების შესრულების მონიტორინგი. - ნიადაგის დაბინძურებისგან დაცვა (ნებისმიერი საშუალება, რომელიც უზრუნველყოფს საწვავისა და ზეთების დაღვრის შემცირებას).	შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	ეკოლოგიური ლაბორატორიის გაშვებიდან 01.08.2017-დან სისტემატურად სისტემატურად სისტემატურად საჭიროების შემთხვევაში
6	ადგილობრივი გზების საფარი	ადგილობრივი გზიდან კომპანიის კარიერებამდე და მაღაროებამდე მისასვლელი შიდა საექსპლუატაციო	შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	საჭიროების შემთხვევაში

N	შესასრულებელი სამუშაოების დასახელება	გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები	შემსრულებელი	შესრულების მონიტორინგი	შესრულების ვადები
		გზების საფარის მოხრეშვა და მათზე სათანადო გამაფრთხილებელი ნიშნების განთავსება			
7	მდ. ყვირილას დაბინძურებისგან დაცვა	სანაყაროდან, მდ. ყვირილაში დასაწყობებული შუალედური პროდუქტის მოხვედრის აღკვეთის მიზნით სანაყაროს პერიმეტრზე წყალამრიდი არხების და მდ. ყვირილას მხრიდან დამცავი კედლის მოწყობის სამშენებლო სამუშაოების შესრულება	შპს „ჯორჯიან მანგანები“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	01.01.2018წ-მდე
8	ახალ გამამდიდრებელ საწარმოში წარმოქმნილი შლამების განთავსება-დასაწყობება	შლამებისა და მყარი ნარჩენების საბოლოო განსათავსებლად რამდენიმე ალტერნატიული ტერიტორიის შერჩევა და შეთანხმება	შპს „ჯორჯიან მანგანები“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	მშენებლობის დაწყებამდე
9	ახალი გამამდიდრებელი ქარხნის მშენებლობა და ექსპლუატაციაში გაშვება	სამშენებლო სამუშაოების დაგეგმვა და განხორციელება	შპს „ჯორჯიან მანგანები“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	31.12.2018-მდე
10	ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშის მომზადება	მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით ქ. ზესტაფონში, ფერო-შენადნობთა ქარხნის ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშისა და გარემოზე ზემოქმედების შემცირების ღონისძიებთა გეგმა-გრაფიკის მომზადება.	შპს „ჯორჯიან მანგანები“	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	01.06.2019-მდე
11	აკ.წერეთლის სახ. მალაროზე ე.წ. „საშეგარდნოს“ კარიერის გაუქმება (დახურვა და სასწრაფო რეკულტივაცია.)	- კარიერზე სამუშაოების შეჩერება; - რეკულტივაციის პროექტის შედგენა; - შეთანხმება სამინისტროსთან - სარეკულტივაციო სამუშაოების განხორციელება.	შპს „ჯორჯიან მანგანები“-ს ჭიათურის ს.გ.კ	ეკოლოგიის და რეკულტივაციის სამსახური	რეკულტივაციის პროექტის შეთანხმებიდან 6 თვე
12	წიაღით სარგებლობა სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე	- სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებული წიაღით სარგებლობის უბნების იდენტიფიცირება - სპეციალური ტყითსარგებლობის უფლების მიღება - ტყეკაფების მონიშვნა და გამოყოფა - საკომპენსაციო ღონისძიებების განხორციელება	მონწველი სპეციალისტები	ეკოლოგიის და რეკულტივაციის სამსახური	2017 წლის ივლისიდან ეტაპობრივად
13	საბადლოზე ღია კარიერული წესით მოპოვებითი სამუშაოების დასრულების შემდეგ ტერიტორიების ეტაპობრივი რეკულტივაცია	- სარეკულტივაციო ფართობების იდენტიფიცირება - რეკულტივაციის პროექტების შედგენა და მათი შეთანხმება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროსთან	შპს „ჯორჯიან მანგანები“-ს ჭიათურის ს.გ.კ	ეკოლოგიის და რეკულტივაციის სამსახური	2017 წლის ივლისიდან ეტაპობრივად რეკულტივაციის პროექტების შესაბამისად

N	შესასრულებელი სამუშაოების დასახელება	გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები	შემსრულებელი	შესრულების მონიტორინგი	შესრულების ვადები
14	ცხელი ხაზი	- შეტყობინება ეკოლოგიურ დარღვევებზე - მოსახლეობის პრეტენზიებზე რეაგირება	შპს „ჯორჯიან მანგანები“-ს ჭიათურის ს.გ.კ	ეკოლოგიისა და რეკულტივაციის სამსახური	01.07.2017-დან

საგულისხმოა, რომ გეგმა საზოგადოებას გააცნეს, როგორც სასამართლოს გადაწყვეტილების ნაწილი, თუმცა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, სასამართლო მხოლოდ **სალიცენზიო და სანებართვო პირობების** დროულ და თანმიმდევრულ შესრულებას ითხოვდა. წარმოდგენილი გეგმა კი, არაერთ ბუნდოვან ვალდებულებას მოიცავდა. მაგალითად, გაუგებარი იყო რას გულისხმობდა მე-2 ვალდებულება „გარემოსდაცვითი აუდიტის ჩატარება“, რომელიც მაქსიმუმ 6 თვეში უნდა ჩატარებულიყო და რით განსხვავდებოდა ეს ვალდებულება მე-10 ვალდებულებით გათვალისწინებული „ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშის მომზადების“ ვალდებულებიდან, რომელიც რატომღაც მხოლოდ 2 წლის შემდეგ, 2019 წლის ივნისამდე უნდა მომზადებულიყო.

ანგარიშებს ხშირად არ ახლავდა პირობების შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტები. რიგ შემთხვევებში ვალდებულების შეუსრულებლობის ფაქტი არ იყო დაფიქსირებული და შესაბამისად, მიზეზი არ იყო ახსნილი. მაგალითად, მე-8 ვალდებულება „ახალ გამამდიდრებელ საწარმოში წარმოქმნილი შლამების განთავსება-დასაწყობება“ უნდა შესრულებულიყო ახალი საწარმოს მშენებლობის დაწყებამდე, თუმცა მშენებლობის დასრულების შემდეგაც არ არის შესრულებული და ეს ფაქტი არც სამინისტროსთვის და არც სასამართლოსთვის არ გამხდარა საყურადღებო. მე-2 ვალდებულება „გარემოსდაცვითი აუდიტის ჩატარება“, რომელიც გეგმის თანახმად მოწვეულ სპეციალისტებს უნდა შეესრულებინათ, 5 თვის თავზე ტრანსფორმირდა **ჭიათურის რაიონის ეკოლოგიურ აუდიტად**, რომელსაც საწარმოს თანამშრომლები ატარებდნენ. შესაბამისად, სპეციალური მმართველის 2017 წლის ნოემბრის ანგარიშში გაჩნდა შემდეგი შინაარსის ჩანაწერი: „დაიწყო ჭიათურის რაიონის ეკოლოგიური აუდიტის ჩატარება - ჭიათურის სამთო გამამდიდრებელი კომბინატის ეკოლოგიური სამსახურის მიერ დაიწყო ჭიათურის რაიონში არსებული ობიექტების აუდიტის პროცესი, რომლის ფარგლებშიც მოხდება ყველა ობიექტების შემოწმება. გამოვლინდება არსებული პრობლემები და დაისახება მათი გადაჭრის გზები. აუდიტის დასრულების შემდგომ შედგება შესასრულებელი სამუშაოების გეგმა-გრაფიკი, რომლის სრულფასოვანი შესრულების პროცესს მონიტორინგს გაუწევს ხსენებული სამსახური“.

უკვე შემდეგი თვის ანგარიშში, სპეციალური მმართველი ამტკიცებდა, რომ აუდიტი დასრულდა. არც სამინისტროსთვის და არც სასამართლოსთვის არ გახდა საეჭვო ერთ თვეში ამ მასშტაბის სამუშაოს განწევს ფაქტი და რაც მთავარია, არც მომზადებული აუდიტის ანგარიშის წარდგენა მოუთხოვიათ.

მეორე ვადა

2020 წლის 7 მაისს სპეციალური რეჟიმის ვადის ამოწურვამდე ორი დღით ადრე ნიკოლოზ ჩიქოვანმა მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეს - ნინო ბუაჩიძეს, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრს - ლევან დავითაშვილს და წიაღის ეროვნული სააგენტოს უფროსს - მაია ზავრაშვილს და 2017 წლის 11 მაისის განჩინებით გათვალისწინებული უფლებამოსილების 3 წლის ვადით გაგრძელება მოითხოვა. მიმართვაში აღნიშნული იყო, რომ „საწარმო სპეციალური მმართველის ხელმძღვანელობით უწყვეტად მუშაობდა განჩინებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების მიზნით, რის შედეგადაც 2017 წელს დამტკიცებული განვითარების 14-პუნქტიანი გეგმა **არსებითად შესრულებულია**, ობიექტური პირობების არსებობის გათვალისწინებით კი განსახორციელებელი დარჩა მისი გარკვეული ნაწილი“.

გეგმის შესრულების მდგომარეობა

აღნიშნულის განსამტკიცებლად მიმართვას თან ერთვოდა სპეციალური მმართველის კომენტარები შპს „ჯორჯიან მანგანუმი“ მიმდინარე საქმიანობის შესასრულებელი ღონისძიებების საშუალოვადიანი გეგმაზე, რომელშიც არაერთი მიზანმიმართული ტყეული და ზოგ შემთხვევაში არაადექვატური მტკიცება იყო მოყვანილი. მაგალითად:

- შესასრულებელი სამუშაო #2. გარემოსდაცვითი აუდიტის ჩატარება 01.12.2017 - არ შესრულებულა, თუმცა სპეციალური მმართველის მტკიცებით სამუშაო შესრულებულია.

- შესასრულებელი სამუშაო #3. საწარმოს ლაბორატორიის ექსპლუატაციაში გაშვება - მითითებულია რომ შესრულებულია, თუმცა გაუგებარი განმარტებაა მოცემული. რომელ საწარმოსთან ფუნქციონირებს და რა კვლევებს აწარმოებს ლაბორატორია უცნობია. ანგარიშის თანახმად, ჭიათურაში მუშაობს ბესტაფონში გადამზადებული ერთი თანამშრომელი, რაც ლაბორატორიის მუშაობის ეფექტურობას ეჭვქვეშ აყენებს.

- შესასრულებელი სამუშაო #4. საწარმოო ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადება - სტატუსში მითითებულია, რომ გეგმა მომზადებულია და შესათანხმებლად წარდგენილია სამინისტროში. განმარტების თანახმად, შეთანხმება არ მომხდარა, ვინაიდან გადაუწყვეტელია მთავარი პრობლემა - შლამების დასაწყობების საკითხი. ამასთან, არ არის მოყვანილი პირობის შესრულებლობის მიზეზი.

- შესასრულებელი სამუშაო #5. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის განხორციელება:

1. ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების ემისიების მონიტორინგი. მტვრის დონეების შემცირების მიზნით გზების მორწყვა-დანამვა დასახლებულ ტერიტორიებზე, სატვირთო ავტომანქანების ძარების გადახურვა და სხვა. 2. ხმაურის, ვიბრაციისა და სხვა ფიზიკური ზემოქმედების ფაქტორების მონიტორინგი. დასახლებულ პუნქტებთან ხმაურის გავრცელების დონეების გაზომვა და საჭიროების შემთხვევაში შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება - ამ ორი ვალდებულების შესახებ სპეციალური მმართველის უთითებს, რომ ორივე შესრულებულია, თუმცა ამის დამამტკიცებელი რაიმე დოკუმენტი წარდგენილი არ ყოფილა არც ყოველთვიური ანგარიშებისას და არც საბოლოო ანგარიშის წარდგენისას.

3. საწარმოო და სანიაღვრე ჩამდინარე წყლებში, მათი ზედაპირული წყლის ობიექტში ჩაშვებამდე მანგანუმის შემცველობის მონიტორინგის წარმოება და მ.დ.ჩ - ს ნორმების დაცვა - სპეციალური მმართველი უთითებს, რომ თურმე, ძველი გამამდიდრებელი ფაბრიკები ვერ ახერხებენ ნორმის დაცვას და ამას ახალი გეგმით მოაგვარებს ფაბრიკების კონსერვაციის გეგმის წარმოდგენით - რაც, სინამდვილეში ნებართვის პირობაა და ახალი ფაბრიკის მშენებლობამდე უნდა მომხდარიყო.

4. საყოფაცხოვრებო, საწარმოო და სახიფათო ნარჩენების მართვის გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების შესრულების მონიტორინგი - როგორც მე-4 პირობის შესრულების აღწერაშია აღნიშნული, გეგმა ჯერ არ არის დამტკიცებული, შესაბამისად ეს პირობაც ვერ იქნება შესრულებული, მაგრამ სპეციალური მმართველი უთითებს, რომ „ნარჩენების მონიტორინგი მიმდინარეობს, შესყიდულია სპეციალური ურნები და განთავსებულია საწარმოს ობიექტებზე“.

5. ნიადაგის დაბინძურებისგან დაცვა (ნებისმიერი საშუალება, რომელიც უზრუნველყოფს სანვავისა და ზეთების დაღვრის შემცირებას) - ვალდებულებაზე პასუხი, რატომღაც მხოლოდ ფეროს შეეხება. ისიც, მხოლოდ აღნიშნულია, რომ გატარებულია შესაბამისი ღონისძიებები.

- შესასრულებელი სამუშაო #7. მდ. ყვირილას დაბინძურებისგან დაცვა. პირობის თანახმად, სანაყაროდან მდ. ყვირილაში დასაწყობებული შუალედური პროდუქტის მოხვედრის აღკვეთის მიზნით, 2018 წლის 1 იანვრამდე სანაყაროს პერიმეტრზე წყალამრიდი არხები და მდ. ყვირილას მხრიდან დამცავი კედელი უნდა

აშენებულიყო. სპეციალური მმართველის განმარტებით, ვალდებულება შესრულებულია, თუმცა წყალამრიდი არხების მოწყობის აუცილებლობა არ დამდგარა, ვინაიდან კედლის არსებობა უზრუნველყოფდა ავლომერატის ყვირილაში მოხვედრის აღკვეთას. თუმცა, რატომღაც, არხების მოწყობა მოხვდა მმართველის ახალ გეგმაში, როგორც ახლადადმოჩენილი საჭიროება.

- შესასრულებელი სამუშაო #8. ახალ გამამდიდრებელ სანარმოში წარმოქმნილი შლამების განთავსება-დასაწყობება - ეს ვალდებულება არ არის შესრულებული, რაც აბსოლუტურად გაუმართლებელია. შეუსრულებლობის გასამართლებლად აღწერილია სიტუაცია, რომელიც სპეციალური მმართველის შესვლამდე არსებობდა და რომლის შესაცვლელადაც ის დაინიშნა სანარმოში.

- შესასრულებელი სამუშაო #9. ახალი გამამდიდრებელი ქარხნის მშენებლობა და ექსპლუატაციაში გაშვება - აღნიშნულია, რომ ვალდებულება შესრულებულია, თუმცა, იქვე მითითებულია, რომ შესრულებულია მხოლოდ სამშენებლო სამუშაოების ნაწილი და ქარხანა ვერ ახერხებს საპროექტო მაჩვენებლების მიღწევას.

- შესასრულებელი სამუშაო #10. ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშის მომზადება. მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით ქ. ზესტაფონში, ფეროშენადნობთა ქარხნის ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშისა და გარემოზე ზემოქმედების შემცირების ღონისძიებათა გეგმა-გრაფიკის მომზადება - ვალდებულება მონიშნულია როგორც შესრულებული, მაგრამ დოკუმენტი წარდგენილი იქნა სამინისტროში, თუმცა არ ყოფილა შეთანხმებული. ფეროშენადნობთა ქარხანა კვლავ უნებართვო საქმიანობას ეწევა.

- შესასრულებელი სამუშაო #12. წიაღით სარგებლობა სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე:

- სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებული წიაღით სარგებლობის უბნების იდენტიფიცირება - სტატუსად მითითებულია „შესრულებულია“;
- სპეციალური ტყითსარგებლობის უფლების მიღება - „სტატუსი: განხორციელდება ტყითადრიცხვის მონაცემების ასრულების შემდგომ“ - რასაც არ უნდა ნიშნავდეს ეს ჩანაწერი, ვალდებულება შესრულებული არ არის.
- ტყეკაფების მონიშვნა და გამოყოფა; საკომპენსაციო ღონისძიებების განხორციელება - ორივე ვალდებულებაზე ზემოთმოყვანილი უცნაური ჩანაწერია „ტყითადრიცხვის მონაცემების ასრულების“ შემდეგ განხორციელებასთან დაკავშირებით.

სპეციალური მმართველის განმარტებიდან ნათელია, რომ სპეციალური ტყითსარგებლობის უფლება სანარმოს ჯერ არ აქვს, რაც ნიშნავს რომ წიაღის მოპოვების პროცესში ტყის ფონდის ტერიტორიის სარგებლობა უკანონოდ გრძელდება.

- შესასრულებელი სამუშაო #14. ცხელი ხაზი: შეტყობინება ეკოლოგიურ დარღვევებზე; მოსახლეობის პრეტენზიებზე რეაგირება - მითითებულია, რომ ვალდებულება შესრულებულია, თუმცა ამის დამადასტურებელი არაფერია წარდგენილი, მაგალითად საჩივრების რეესტრი.

ახალი გარემოებები

ყოველივე აღნიშნულთან ერთად სპეციალური მმართველი თავის მიმართვაში წერდა: “ამასთან ხაზი უნდა გაესვას იმ ფაქტს, რომ ვალდებულებების შესრულების დროს გამოიკვეთა მთელი რიგი ახალი გარემოებებისა, რომლებიც არ უნდა დარჩეს რეაგირების გარეშე და რომელთა გადაწყვეტაც აუცილებელია იმისათვის, რომ ამომწურავად და ეფექტიანად იქნეს მიღწეული სანარმოში სპეციალური მართვის რეჟიმის დაწესების მიზანი - სრულყოფილად იქნეს უზრუნველყოფილი კომპანიის მხრიდან სალიცენზიო/სანებართვო პირობების შესრულება. ის საკითხები/პრობლემები, რომლებიც საჭიროებს გადაჭრას და დროულ

რეაგირებას, მათი გადაჭრისათვის აუცილებელ ქმედებებთან და შესრულების ვადებთან ერთად, დეტალურად არის მითითებული წინამდებარე წერილი დანართ #2-ში“.

დანართი #2

ნაწილი I. პრობლემები და მათ აღმოსაფხვრელად აუცილებელი მოქმედებები

ა) ცხრილი I - სალიცენზიო პირობებთან მიმართებით

№	საკითხი	პრობლემის აღწერა	აუცილებელი მოქმედებები
1	მოპოვება	საბადოების დამუშავება არ მიმდინარეობს მდგრადი და წინასწარ შემუშავებული გეგმის მიხედვით, რის განხორციელებაც აუცილებელია იმისთვის, რათა არ შემცირდეს საბადოების ეკონომიკური ღირებულება.	<ol style="list-style-type: none"> 1. მომზადდეს წიაღით სარგებლობის სამუშაოთა განვითარების გეგმა, რომელშიც აისახება წიაღით სარგებლობის, მისი არსებული მდგომარეობისა და განვითარების მიმართულებების, აგრეთვე ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის, წიაღისა და გარემოს დაცვის უზრუნველყოფისათვის გატარებული და გასატარებელი ღონისძიებები. 2. არსებული ფუჭი ქანების დასაწყობების აღცილები იდენტიფიცირება და რუკაზე დატანა და სტაბილიზაციის ღონისძიებების სამინისტროსთან შეთანხმება. ფუჭი ქანების განთავსება უზრუნველყოს სამინისტროსთან შეთანხმებული გეგმების შესაბამისად. 3. არ გაიხსნას კარიერები, მანამ, სანამ სამინისტროსთან არ შეთანხმდება რეკულტივაციის გეგმები.
2	მონიტორინგი	გარემოზე ზემოქმედებისა და გარემოს დაბინძურების თავიდან აცილების მიზნით აუცილებელია სისტემური კონტროლი	<ol style="list-style-type: none"> 1. სალიცენზიო ფართობზე არსებული მონაცემების საფუძველზე მარაგების გადათვლა და მარაგების ანგარიშის წარდგენა.

სალიცენზიო პირობებთან მიმართებაში წარმოდგენილი ორივე საკითხი არის ის რაც აქამდე უნდა გაკეთებულიყო და რატომ არის ეს ახლად აღმოჩენილი საჭიროება გაუგებარია. თუკი არ ხდებოდა წინასწარი გეგმების შედგენა, მარაგების დათვლა, ანგარიშების წარდგენა და კონტროლი, გაუგებარია, რის საფუძველზე თვლიდა წიაღის ეროვნული სააგენტო, რომ გარემოსდაცვითი მმართველი წიაღით სარგებლობის პრაქტიკის გაუმჯობესების გარანტი იყო.

დანართი #2

ნაწილი I. პრობლემები და მათ აღმოსაფხვრელად აუცილებელი მოქმედებები

ბ) ცხრილი II - სანებართვო პირობებთან მიმართებით

№	საკითხი	პრობლემის აღწერა	აუცილებელი მოქმედებები
1	შლამების გადამუშავება	2017 წლის გეგმის შესაბამისად შლამების დასაწყობების საკითხის შესწავლისას (უმეტესწილად, ე. წ ღურღუმელას შლამსაცავი) გამოიკვეთა, რომ დასაწყობებული შლამი მაღალი კონცენტრაციისაა. შესაბამისად, შესაძლებელია მათი	<ol style="list-style-type: none"> 1. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (შემდგომ - სამინისტრო) წარედგინოს გეგმა ძველი ქარხნების კონსერვაციისა და მოპოვებული მადნის ახალი ტიპის საწარმოში გამდიდრების თაობაზე 2. მეურნეობის სამინისტროს წარედგინოს გეგმა მანგანუმის შლამის გადამამუშავებელი ახალი ქარხნის მშენებლობის პერსპექტივის საკითხზე 3. დაწყებულ იქნეს მანგანუმის შლამის გადამამუშავებელი ახალი ქარხნის მშენებლობის სამშენებლო სამუშაოთა წარმოება 4. შესწავლილ იქნეს მიზანშეწონილობა და წარედგინოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გეგმა შლამის გადამამუშავებელი ახალი ქარხნიდან ე.წ.

№	საკითხი	პრობლემის აღწერა	აუცილებელი მოქმედებები
		გადამუშავება, რაც ეფექტიანი იქნება, როგორც ეკონომიკური, ასევე ნარჩენების მართვის თვალსაზრისით.	დურლუმელას შლამსაცავამდე შლამსადენის მოწყობის თაობაზე და სამშენებლო სამუშაოების წარმოება 5. შესწავლილ იქნეს და შედეგები წარედგინოს სამინისტროს ე.წ. დურლუმელას შლამსაცავის ტექნიკური გამართულობის, ასევე განსახორციელებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოების თაობაზე.
2	მონიტორინგი	გარემოზე ზემოქმედებისა და გარემოს დაბინძურების თავიდან აცილების მიზნით აუცილებელია სისტემური კონტროლი	1. გარემოსდაცვითი აუდიტის წარმოდგენა სამინისტროში და სამინისტროს, ასევე აუდიტის რეკომენდაციების შესრულება მუდმივ რეჟიმში სამინისტროს შენიშვნების ან რეკომენდაციების მიღების შემდგომ. აღნიშნულ დოკუმენტში ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს მონიტორინგის საკითხებიც. 2. კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის შეთანხმება სამინისტროსთან და კომპანიის რეგისტრაცია ნარჩენების მართვის ელექტრონულ სისტემაში
3	მდინარის დაბინძურებისგან დაცვა	2017 წლის გეგმის მიხედვით აშენებულია მდინარის დამცავი კედელი და მაქსიმალური ეფექტიანობის უზრუნველსაყოფად საჭიროა წყალამრიდის მოწყობა	1. წყალამრიდი არხის მოწყობა

ყველა ცხრილი II-ში ჩამოთვლილი საკითხი არის ძველი გეგმის აუხსნელი მიზეზით შესრულებელი პირობა. აღმოჩნდა, რომ გარემოსდაცვითი აუდიტი (რომელიც წინა გეგმით შესრულებულად ჩაითვადა) წარსადგენია, ნარჩენების გეგმა შესათანხმებელია და წყალამრიდი არხი, რომელიც ძველი გეგმის შესრულების ანგარიშის თანახმად, არ იყო საჭირო, ახლა საჭიროა.

დანართი #2

ნაწილი I. პრობლემები და მათ აღმოსაფხვრელად აუცილებელი მოქმედებები

გ) ცხრილი III - სალიცენზიო/სანებართვო პირობებთან მიმართებით

№	საკითხი	პრობლემის აღწერა	აუცილებელი მოქმედებები
1	რეკულტივაცია	კომპანიამ აქტიურად დაიწყო კარიერული წესით დამუშავებული ტერიტორიების რეკულტივაცია, თუმცა გამოვლენილი იქნას ისეთი ტერიტორიები, რომლებიც დამუშავებულია კომპანიის მიერ საქმიანობის დაწყებამდე (მათ შორის, ზოგიერთ შემთხვევაში, უკანონოდ) და რომლებიც აგრეთვე საჭიროებს რეკულტივაციას. პრობლემურია აგრეთვე კომპანიის კოოპერატორების მიერ დამუშავებული ტერიტორიების რეკულტივაცია.	1. კომპანიის მიერ დამუშავებულ ფართობებზე განხორციელდეს სარეკულტივაციო სამუშაოები წელიწადში არანაკლებ 50 ჰექტარის ოდენობით მათ სრულ ამოწურვამდე. 2. კომპანიის კოოპერატორების მიერ დამუშავებულ ფართობებზე განხორციელდეს სარეკულტივაციო სამუშაოები წელიწადში არანაკლებ 50 ჰექტარის ოდენობით მათ სრულ ამოწურვამდე.

ცხრილი III-ში რატომღაც ცალკე არის გამოყოფილი კომპანიის კონტრაქტორი ე.წ. კოოპერატორების მიერ დამუშავებული ტერიტორიების რეკულტივაციის საკითხი და რეკულტივაციის ვალდებულებაც, შესაბამისად, გაყოფილია თავად კომპანიის მიერ დამუშავებულ ფართობებზე და კოოპერატორების დამუშავებულ

ფართობებზე. სინამდვილეში ლიცენზიის მფლობელი არის ჯორჯიან მანგანები და ის თანაბრად არის პასუხისმგებელი საკუთარ და კონტრაქტორების საქმიანობაზე და მათ შედეგებზე.

ახალი გეგმა

დანართი #2

ნაწილი II. სამოქმედო გეგმა - პრობლემის აღმოსაფხვრელად აუცილებელი მოქმედებები და მათი შესრულების ვადა

№	პრობლემის აღმოსაფხვრელად აუცილებელი მოქმედებები	შესრულების ვადა	პირობები
1	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (შემდგომ - სამინისტრო) წარედგინოს გეგმა ძველი ქარხნების კონსერვაციისა და მოპოვებული მადნის ახალი ტიპის საწარმოში გამდიდრების თაობაზე	არაუგვიანეს 2020 წლის 31 დეკემბრისა	სანებართვო
2	მეურნეობის სამინისტროს წარედგინოს გეგმა მანგანუმის შლამის გადამამუშავებელი ახალი ქარხნის მშენებლობის პერსპექტივის საკითხზე	არაუგვიანეს 2020 წლის 31 დეკემბრისა	სანებართვო
3	დანყებულ იქნეს მანგანუმის შლამის გადამამუშავებელი ახალი ქარხნის მშენებლობის სამშენებლო სამუშაოთა წარმოება	მე-5 პუნქტის შესრულებიდან 2 წელი და 5 თვე	სანებართვო
4	შესწავლილ იქნეს მიზანშეწონილობა და წარედგინოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გეგმა შლამის გადამამუშავებელი ახალი ქარხნიდან ე.წ. ლურღუმელას შლამსაცავამდე შლამსადენის მოწყობის თაობაზე და სამშენებლო სამუშაოების წარმოება	მე-5 პუნქტის შესრულებიდან 1 წელი და 6 თვე	სანებართვო
5	შესწავლილ იქნეს და შედეგები წარედგინოს სამინისტროს ე.წ. ლურღუმელას შლამსაცავის ტექნიკური გამართულობის, ასევე განსახორციელებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოების თაობაზე	არაუგვიანეს 2020 წლის 31 დეკემბრისა	სანებართვო
6	კომპანიის მიერ დამუშავებულ ფართობებზე განხორციელდეს სარეკულტივაციო სამუშაოები წელიწადში არანაკლებ 50 ჰექტარის ოდენობით მათ სრულ ამონურვამდე	მუდმივ რეჟიმში	სანებართვო / სალიცენზიო
7	კომპანიის კოოპერატორების მიერ დამუშავებულ ფართობებზე განხორციელდეს სარეკულტივაციო სამუშაოები წელიწადში არანაკლებ 50 ჰექტარის ოდენობით მათ სრულ ამონურვამდე	მუდმივ რეჟიმში	სანებართვო / სალიცენზიო
8	მომზადდეს წიაღით სარგებლობის სამუშაოთა განვითარების გეგმა, რომელშიც აისახება წიაღით სარგებლობის, მისი არსებული მდგომარეობისა და განვითარების მიმართულებების, აგრეთვე ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის, წიაღისა და გარემოს დაცვის უზრუნველყოფისათვის გატარებული და გასატარებელი ღონისძიებები	1 წელი	სალიცენზიო
9	არსებული ფუჭი ქანების დასაწყობების ადგილების იდენტიფიცირება და რუკაზე დატანა და სტაბილიზაციის ღონისძიებების სამინისტროსთან შეთანხმება. ასევე კომპანიამ წინასწარ უზრუნველყოს ფუჭი ქანების დასაწყობების ადგილების და განვითარების პირობების სამინისტროსთან შეთანხმება. ფუჭი ქანების განთავსება უზრუნველყოს სამინისტროსთან შეთანხმებული გეგმების შესაბამისად	6 თვე პირველადი აღწერისთვის და შემდგომ მუდმივ რეჟიმში	სალიცენზიო
10	არ გაიხსნას კარიერები, მანამ, სანამ სამინისტროსთან არ შეთანხმდება რეკულტივაციის გეგმები	მუდმივ რეჟიმში	სალიცენზიო
11	გარემოსდაცვითი აუდიტის წარდგენა სამინისტროში და სამინისტროს, ასევე აუდიტის რეკომენდაციების შესრულება მუდმივ რეჟიმში სამინისტროს შენიშვნების ან რეკომენდაციების მიღების შემდგომ. აღნიშნულ დოკუმენტში ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს მონიტორინგის საკითხებიც	1 თვე	სანებართვო

№	პრობლემის აღმოსაფხვრელად აუცილებელი მოქმედებები	შესრულების ვადა	პირობები
12	კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის შეთანხმება სამინისტროსთან და კომპანიის რეგისტრაცია ნარჩენების მართვის ელექტრონულ სისტემაში	3 თვე	სანებართვო
13	სალიცენზიო ფართობზე არსებული მონაცემების საფუძველზე მარაგების გადათვლა და მარაგების ანგარიშის წარდგენა	3 წელი	სალიცენზიო
14	წყალამრიდი არხის მოწყობა	6 თვე	სანებართვო

სამოქმედო გეგმაში გაწერილი ყველა ქმედება იყო ძველი გეგმით შესასრულებელი პირობა, რომელიც არ შესრულდა ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე, მეტიც - შესრულებულად ჩაითვალა.

გაუგებარია, რომელი პრობლემა იყო ახლად აღმოჩენილი გარემოსდაცვითი მმართველისთვის და მითუმეტეს, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსათვის და წიაღის ეროვნული სააგენტოსათვის, რომლის მოგვარებისთვისაც საჭირო იყო სპეციალური მართვის რეჟიმის გაგრძელება. მიუხედავად ამისა, არც გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და არც წიაღის ეროვნული სააგენტოს არ დასჭირვებია დიდი დრო საკითხის განსახილველად და პასუხის „მოსამზადებლად“. უცნობია, სამინისტრომ გადაწერა სააგენტოს ტექსტი, თუ პირიქით, ან თუ ორივემ სპეციალური მმართველის გამზადებული ტექსტით ისარგებლა, მაგრამ ორივე უწყებამ იმავე დღეს მოამზადა საკმაოდ ვრცელი, იდენტური ტექსტის შემცველი პასუხი¹⁰ და თანხმობა განაცხადა სპეციალური მმართველის შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე.

საგულისხმოა, რომ ორივე უწყება უთითებდა, რომ სალიცენზიო და სანებართვო პირობების შესრულების მიმდინარეობის შემოწმება ადგილზე არ განხორციელებულა და მათი პოზიცია ეყრდნობოდა მხოლოდ სპეციალური მმართველის მიერ წარდგენილ ინფორმაციას.

საბოლოოდ, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და წიაღის ეროვნული სააგენტოს პოზიცია, ასევე, იმავე დღეს განიხილა და გაიზიარა მოსამართლე ნინო ბუაჩიძემ (2017 წელს სპეციალური მმართველობის შემოღების საკითხის განხილვისას მან 1,5 სამუშაო დღის განმავლობაში გაეცნო 1218 ფურცელზე წარდგენილ ინფორმაციას, გაიაზრა, მიიღო გადაწყვეტილება და 30 გვერდიანი გადაწყვეტილება დაწერა). თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 8 მაისის [განჩინებით](#) შპს „ჯორჯიან მანგანები“ სპეციალური მმართველის შუამდგომლობა დაკმაყოფილდა და 2017 წლის 11 მაისის განჩინებით დადგენილი სპეციალური მართვის რეჟიმის მოქმედება გაგრძელდა არაუმეტეს 3 წლის ვადით (2023 წლის 9 მაისის ჩათვლით).

ახალი საწარმო

2009 წლამდე ჭიათურის მანგანუმის გამამდიდრებელი საწარმოს გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისა და შესაბამისი ნებართვის გარეშე ფუნქციონირებდა. 2009 წელს გაცემული [ნებართვის პირობები](#) პირველად 2012 წელს შემოწმდა და კომპანია ნებართვის პირობების დარღვევისათვის 5000 ლარით დაჯარიმდა. რამდენჯერმე უშედეგო დაჯარიმების შემდეგ, 2014 წლის სექტემბერში სამინისტრომ კომპანიას განმეორებით განუსაზღვრა გონივრული ვადები და დაუდგინდა შესაბამისი ვალდებულებები. კერძოდ, კომპანიას:

¹⁰ „ყოველგვარი შემოწმებისა და სახელმწიფო ინსპექტირების გარეშე, იმავე დღეს მინისტრმა და სააგენტოს ხელმძღვანელმა სასამართლოს იდენტური ტექსტით მიმართეს“. [„ჯორჯიან მანგანები“ ალყაში - ხელისუფლება გარემოსა და ხალხის წინააღმდეგ](#), 13 თებერვალი, 2021, გიორგი მგელაძე, რადიო თავისუფლება

- დაუყოვნებლივ დაეწყო და 6 თვის ვადაში განხორციელებინა გამამდიდრებელი ფაბრიკების სანარმოო ჩამდინარე წყლების ლოკალური გამწმენდი ნაგებობის სალექარის მოწყობა;
- დაუყოვნებლივ დაეწყო და 6 თვის ვადაში სრულად მოეწესრიგებინა გამამდიდრებელი ფაბრიკის ყველა შლამშემსქელებლის გამართულად მუშაობა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის შესაბამისად;
- 3 თვის ვადაში დაესრულებინა სანარმოს ლაბორატორიის მოწყობის სამუშაოები და უზრუნველყო მისი მუშა მდგომარეობაში მოყვანა;
- აგლომერატის სანაყაროდან მდინარე ყვირილაში დასაწყობებული აგლომერატის მოხვედრის აღკვეთის მიზნით დაუყოვნებლივ დაეწყო და 6 თვის ვადაში დაესრულებინა სანაყაროს პერიმეტრზე წყალამრიდი არხების მოწყობა, ხოლო მდ. ყვირილას მხრიდან დამცავი კედლის აგება;
- დაუყოვნებლივ დაეწყო ფაბრიკის მიმდებარე ტერიტორიაზე ღია ცის ქვეშ მადნის გამდიდრების ტექნოლოგიური ხაზის მოწყობა, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის შესაბამისად.

ზემოთ მოცემული ვადები, კომპანიის თხოვნით, სამინისტრომ არაერთხელ გადაავადა და კომპანიაც არაერთხელ დააჭარიმა, მაგრამ ვალდებულებების შესრულება ვერ აიძულა. საბოლოოდ, 2016 წლის ივლისში „ჯორჯიან მანგანებს“ მიენიჭა სანებართვო ქმედების განხორციელების უფლება 2017 წლის 31 დეკემბრამდე ზემოთ მოცემული ვალდებულებების შესრულებისა და ახალი გამამდიდრებელი ფაბრიკის მშენებლობის პირობით.

საჯარო განხილვისთვის ჭიათურაში მანგანუმის მადნის ახალი გამამდიდრებელი სანარმოს მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში „ჯორჯიან მანგანებმა“ ჯერ კიდევ 2014 წლის ნოემბერში გამოაქვეყნა. ახალი პროექტის მთავარი ნაკლოვანება წარმოების ნარჩენების - შლამის განთავსების მოუგვარებელი პრობლემა იყო. კომპანია ახალი სანარმოსათვის ნარჩენების განთავსების ორ ალტერნატივას განიხილავდა: 1. ღურღუმელას შლამსაცავს - რომელიც უკვე დიდი ხანია მწყობრიდან არის გამოსული 2. დალახაურის შლამსაცავი - რომლის მშენებლობის წინააღმდეგი იყო ადგილობრივი გამგეობა და სოფელ ითხვისის და სოფელ შუქრუთის მოსახლეობა - ძირითადად, მაგნე ზემოქმედების საფრთხისა და სოფლებთან სიახლოვის გამო.

2017 წლის 10 იანვარს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრომ ახალი სანარმოს მშენებლობისათვის გასცა დადებითი [ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა](#). 2017 წლის 23 მარტს სამინისტრომ კომპანიას 2 ვკირის ვადაში შლამებისა და მყარი ნარჩენების განთავსებისათვის ტერიტორიის შესარჩევად ალტერნატივების წარდგენა მოსთხოვა, რაც კომპანიამ არ შეასრულა.

საბოლოოდ ეს ვალდებულება, როგორც ნებართვის შეუსრულებელი პირობა სპეციალური მმართველის საშუალოვადიან გეგმაშიც მოხვდა. გეგმის თანახმად, შლამებისა და მყარი ნარჩენების საბოლოო განსათავსებლად რამდენიმე ალტერნატიული ტერიტორიის შერჩევა და შეთანხმება კომპანიას მშენებლობის დაწყებამდე უნდა უზრუნველყო.

2019 წლის ნოემბერში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროდან გამოვიტხოვეთ დამტკიცებული ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის პირობების შესრულების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

1. სანარმოს მშენებლობის დაწყების და ექსპლუატაციაში შესვლის შესახებ წარდგენილი განცხადების ასლი;
2. მშენებლობის დაწყებამდე კომპანიის მიერ სამინისტროში წარდგენილი ნარჩენების განთავსებისათვის ადგილის შერჩევის შესახებ განცხადება და ამ განცხადების სამინისტროს მიერ განხილვის ამსახველი დოკუმენტაციის ასლი;

- საწარმოს ექსპლუატაციაში გაშვებამდე, არსებული საწარმოების დემონტაჟისა და გარემოს პირვანდელ მდგომარეობამდე აღდგენის სამინისტროში წარდგენილი პროექტი და სამინისტროს მიერ წარდგენილი პროექტის განხილვის ამსახველი დოკუმენტაციის ასლი.

როგორც სამინისტროს პასუხიდან შევითვით, არცერთი პირობა შესრულებული არ იყო. სამინისტროს პასუხიდანვე უნდა ვივარაუდოთ, რომ პირობების შესრულებლობის გამო კომპანიის მიმართ ზომები არ ყოფილა მიღებული. პირობების შესრულებლობა და შესაბამისად, სპეციალური მმართველის მიერ ვალდებულებების შესრულებლობა არც სასამართლოსთვის გამხდარა რეაგირების საგანი.

მეტიც, 2020 წელს ეს ვალდებულებები, როგორც ახლადგამოვლენილი პრობლემები გადავიდა სპეციალური მმართველის განახლებულ გეგმაში.

ზესტაფონის ფერო

ჭიათურის მანგანუმის გამამდიდრებელი ფაბრიკებისა და წიაღით სარგებლობის ლიცენზიის გარდა, ჭორჯიან მანგანუმის საწარმოო ციკლში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხანას. ქარხანამ ოპერირება გაცილებით ადრე (1933) დაიწყო, ვიდრე „გარემოსდაცვითი ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონი ამოქმედდებოდა. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ კანონის თანახმად, საწარმოს ნებართვა 2010 წლის 1 იანვრამდე სამინისტროსთან შეთანხმებული გეგმის (პროგრამის) შესაბამისად უნდა მოეპოვებინა. თუმცა, დღეის მდგომარეობით საწარმოს ნებართვა არ გააჩნია. კანონის ურჩი და უხეში დარღვევის გამო საწარმო არაერთხელ დაჯარიმდა. შემოწმების მასალები შინაგან საქმეთა სამინისტროსაც გაეგზავნა სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნების გამო.

გაურკვეველი მიზეზის გამო, ზესტაფონის ფეროს ოპერირებისათვის კანონის მოთხოვნის შესაბამისად მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების უფლების მოპოვების ვალდებულება საერთოდ არ მოხვდა სპეციალური მმართველის გეგმაში. გეგმის თანახმად, სპეციალური მმართველი ვალდებული იყო 2019 წლის 1 ივნისამდე¹¹ (და არა დაუყოვნებლივ) უზრუნველყო მხოლოდ ფეროშენადნობთა ქარხნის ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშის მომზადება.

შესაბამისად, სპეციალურმა მმართველმა მხოლოდ 2019 წლის 30 მაისს წარუდგინა ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხნის მიმდინარე საქმიანობის ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიში მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილების მისაღებად და თავის ყოველთვიურ ანგარიშშიც მიუთითა ვალდებულების დროულად შესრულების თაობაზე. რაღა თქმა უნდა აქაც, არც სამინისტროს და არც სასამართლოს არ გასჩენია ზედმეტი კითხვები იმასთან დაკავშირებით, რეალურად როდის მოექცევა ზესტაფონის ქარხნის ოპერირება კანონის ჩარჩოებში და როდის ექნება საწარმოს საქმიანობის კანონიერად გაგრძელების უფლება.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ამ სიტუაციაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ქმედებები. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 47-ე მუხლის თანახმად, სამინისტრო მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილების მისაღებად ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ატარებს ექსპერტიზას, რომლისთვისაც მინისტრის ბრძანებით იქმნება საექსპერტო კომისია. წარმოდგენილი

¹¹ საგულისხმოა, 2017 წლის 1 ივნისს პარლამენტის მიერ მიღებული გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, საწარმოებს რომელთა საქმიანობა 2015 წლის 1 ივნისამდე დაიწყო და რომლებსაც არ ჰქონდათ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა ან მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილება, 2019 წლის 1 ივნისამდე უნდა მიემართათ სამინისტროსთვის უფლების მოსაპოვებლად.

დოკუმენტაციის საჯარო განხილვისა და ეკოლოგიური ექსპერტიზის შედეგად, განცხადების რეგისტრაციიდან არაუადრეს 50-ე კალენდარული დღისა და არაუგვიანეს მე-60 კალენდარული დღისა სამინისტრო იღებს მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილებას, რომელიც მტკიცდება მინისტრის ბრძანებით. სამინისტროს მტკიცებით, სამინისტროში ახლაც მიმდინარეობს ადმინისტრაციული წარმოება შპს „ჯორჯიან მანგანეზის“ ზესტაფონში ფეროშენადნობთა ქარხნის მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით. როგორც სამინისტროს მიერ მოწოდებული წარმოების მასალებიდან გაირკვა სამინისტრომ კანონის მოთხოვნის შესაბამისად გამოაქვეყნა კომპანიის მიერ წარდგენილი დოკუმენტაცია, საჯარო განხილვასაც გაუკეთა ორგანიზება, მაგრამ ჯერაც ვერ მიიღო გადაწყვეტილება. საგულისხმოა, რომ წარმოების მასალებში არ აღმოჩნდა გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული წარმოების ვადის გაგრძელების თაობაზე, თუმცა სამინისტრო მაინც თვლის რომ წარმოება გრძელდება. ასევე, გადმოცემულ დოკუმენტაციაში არ მოიპოვება 15 ივლისის შემდგომ ადმინისტრაციული წარმოების მიმდინარეობის ამსახველი ერთი ფურცელიც კი; და ბოლოს, რაც ყველაზე საგანგაშოა და სამინისტროს კომპანიასთან შეთანხმებულ მოქმედებაზე მიუთითებს - სამინისტროში კომისიაც კი არ შექმნილა დოკუმენტაციის ეკოლოგიური ექსპერტიზისათვის.

დარღვევებზე საჯარო უწყებების რეაგირება

2019 წლის ოქტომბერში მწვანე ალტერნატივას თანამშრომლებმა ქ. ჭიათურასა და ჭიათურის მუნიციპალიტეტის სოფლებში (მერვეი, მღვიმევი, ზედა რგანი, რგანი და დარკვეთი) საველე გასვლისას¹² წიაღით სარგებლობისას კანონდარღვევის არაერთი ფაქტი აღმოვაჩინეთ, რომლის შესახებაც დაუყოვნებლივ ვაცნობეთ წიაღის ეროვნულ სააგენტოს და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მოვითხოვეთ მათი კომპეტენციის ფარგლებში საკითხზე რეაგირება.

ჩვენს მიმართვაში ვუთითებდით, რომ ვერცერთ სოფელში ვერ ვნახეთ კანონის მოთხოვნების შესაბამისად მოხსნილი და დასაწყობებული მიწის ნაყოფიერი ფენა; დავაფიქსირეთ წიაღის მოპოვების კარიერების უსაფრთხოების დაუცველობის არაერთი საგანგაშო შემთხვევა - როდესაც ადამიანებს (მათ შორის ბავშვებს) და მათ საკუთრებაში არსებულ საქონელს თავისუფლად შეუძლია კარიერზე გადაადგილება; მეტიც, ხშირ შემთხვევაში კარიერი მოსახლეების ეზოებშია (ადამიანების იქ ცხოვრების პირობებში) შეჭრილი; ასევე, დავაფიქსირეთ ტყით დაფარული ტერიტორიის ხე-მცენარეებიანად მოჭრის შემთხვევები.

მიმართვიდან ერთი თვის შემდეგ მივიღეთ წიაღის ეროვნული სააგენტოს უფროსის მაია ბაგრაშვილის წერილი, რომლითაც ის დაგვიბრდა, რომ თუკი სააგენტო როდესმე შეამოწმებდა ლიცენზიის პირობების შესრულების მდგომარეობას, შედეგებს დაუყოვნებლივ გვაცნობებდნენ. წიაღის ეროვნული სააგენტოსაგან განსხვავებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ საერთოდ არ ჩათვალა საჭირო მიმართვაზე პასუხი გაცემა. მხოლოდ

როგორც თქვენთვის ცნობილია, ჭიათურის მუნიციპალიტეტში მანგანუმის მოპოვების შედეგად წარმოქმნილი პრობლემების დათვალისთვის მიზნით, სახელმწიფოს მიერ გატარდა შესაბამისი ღონისძიებები, კერძოდ: შპს „ჯორჯიან მანგანეზი“-ს შრიდან სალიცენზიო/სანებართლო პირობების დარღვევის გამო, „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ საქართველოს კანონის 22-ე მუხლის მე-14 პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს და სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს 2017 წლის 10 მაისის უკომპიუტერიზებული საფუძველზე, 2017 წლის 11 მაისის თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინებით (საქმე #3/3381-17), შპს „ჯორჯიან მანგანეზი“ დადგინდა სპეციალური მართვის რეჟიმი და 3 წლის ვადით დაინიშნა სპეციალური მმართველი, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს სალიცენზიო/სანებართლო პირობების შესრულება.

ამასთან, შემუშავდა შესასრულებელ ღონისძიებათა დროში განერილი გეგმა, რომელიც დამტკიცდა სასამართლოს მიერ. აღნიშნული გეგმის ფარგლებში, შპს „ჯორჯიან მანგანეზი“-ს სპეციალური მმართველი განხორციელებული საქმიანობის შესახებ ყოველთვიურ ანგარიშებს დასამტკიცებლად წარადგენს სასამართლოში.

სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოს მიერ, მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში, სალიცენზიო პირობების შესრულების მდგომარეობის დათვალისთვის/შესანაცვლის შემთხვევაში, შედეგები გაცნობებთ დაუყოვნებლივ.

¹² [საველე გასვლის ანგარიში, მწვანე ალტერნატივა, ოქტომბერი 2019](#). ანგარიშში აღწერილია ქ. ჭიათურასა და ჭიათურის მუნიციპალიტეტის სოფლებში (მერვეი, მღვიმევი, ზედა რგანი, რგანი და დარკვეთი) მანგანუმის მოპოვების შედეგად გარემოსა და ადამიანებისათვის მიყენებული ზიანი.

საჩივარზე რეაგირების შესახებ საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის შემდეგ სამინისტროდან მივიღეთ შემდეგი განმარტება:

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში, მიმდინარე წლის 5 დეკემბერს შემოსული თქვენი #04/09/03-69 წერილის პასუხად გაცნობებით, რომ „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში შეტანილი ცვლილების საფუძველზე, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი 2017 წლის 15 დეკემბრიდან აღარ არის უფლებამოსილი განახორციელოს სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების (წიაღით სარგებლობის) ლიცენზიების პირობების სახელშეიწიფო კონტროლი. ამასთან, „წიაღის შესახებ“ საქართველოს კანონის 31-ე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - წიაღის ეროვნული სააგენტო წარმოადგენს სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების (წიაღით სარგებლობის) ლიცენზიების პირობების შესრულებაზე მკონტროლებელ ადმინისტრაციულ ორგანოს.

შესაბამისად, კომპანიაზე „ჯორჯიან მანგანუმი“ ჭიათურისა და საჩხერის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე გაეცემული სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების №100330 ლიცენზიის პირობების კონტროლი, მათ შორის საბადოს დამუშავებასთან დაკავშირებული მოთხოვნების შესრულების კონტროლი არ წარმოადგენს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის კომპეტენციას.

ამასთან, 2019 წლის განმავლობაში, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის კომპეტენციის ფარგლებში, ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გამოვლენილია მანგანუმის უკანონო მოპოვებისა და წიაღისეულის დეგრადაცია გაუფარვისების 9 სამართალდარღვევის ფაქტი. აქედან, ოთხი პირის მიმართ შედგა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმი, ხუთ ფაქტთან დაკავშირებით მასალები შესაბამისი რეაგირების მიზნით, გადაგზავნილია დასავლეთ საქართველოს საოლქო პროკურატურაში.

საგულისხმოა, რომ საჩივრით ჩვენ არ ვითხოვდით ჯორჯიან მანგანუმის ლიცენზიის პირობების კონტროლს, ჩვენ ვითხოვდით სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში ჭიათურაში მანგანუმის მოპოვების პრაქტიკის შესწავლას და კანონით გათვალისწინებული ზომების მიღებას - რაც, როგორც სამინისტროს წერილიდანვე ირკვევა, არაერთხელ განუხორცილებია გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტს 2019 წლის განმავლობაში.

წიაღის ეროვნული სააგენტოსა და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ჭიათურასა და საჩხერის რაიონებში მანგანუმის მოპოვების სრულიად დესტრუქციული პრაქტიკის შემოწმებისაგან თავის არიდებისა და ჯორჯიან მანგანუმისათვის წიაღით სარგებლობის უკონტროლოდ და დაუბრკოლებლად მოპოვებისათვის კომფორტული პირობების შექმნის ერთადერთი მიზეზი შეიძლება იყოს მაღალი თანამდებობის პირების არაფორმალური მითითება. ამდენად, მიგვაჩნია, რომ აღწერილი მდგომარეობა ელიტური კორუფციის თვალსაჩინო გამოვლინებაა.

რა ინფორმაციას აწვდის საზოგადოებას კომპანია

ჯორჯიან მანგანუმს, რომელიც ყოფილ ჭიათურმანგანუმს და ზესტაფონის ფეროშენადნობ ქარხანას აერთიანებს და არის შპს „ვარციხე 2005“-ის მფლობელი, აქვს ვებ-გვერდი <https://gm.ge/>. ვებ-გვერდზე წარმოდგენილია ზოგადი ინფორმაცია კომპანიების შესახებ და კომპანიების მმართველი გუნდის წევრების - 'ტოპ მენეჯმენტის' შესახებ, როგორც ეს ვებ-გვერდზეა მითითებული.

ვებ-გვერდზე არ არის ინფორმაცია საწარმოში სპეციალური მართვის რეჟიმის, სპეციალური მართვის რეჟიმით გათვალისწინებული გეგმის და მისი შესრულების მდგომარეობის შესახებ. თუმცა, არის ქართულ, რუსულ და ინგლისურ ენებზე წარმოდგენილი ინფორმაცია სპეციალური მმართველის ბიოგრაფიის შესახებ. განსაკუთრებით ორიგინალურად არის წარმოდგენილი სპეციალური მმართველის ბიოგრაფიის ის ნაწილი, როდესაც ნიკოლოზ ჩიქოვანი ფეროში ფინანსურ დარღვევებთან და წილების განაწილებასთან დაკავშირებული ერთ-ერთი ყველაზე ხმაურიანი სკანდალის აქტიური მონაწილე იყო. ბიოგრაფიაში აღნიშულია: „2003-2007 წწ. ნ.ჩიქოვანი იყო ზესტაფონის გ. ნიკოლაძის სახელობის ფეროშენადნობთა

ქარხნის დირექტორი, აქტიურად იყო ჩაბმული ზესტაფონის ცხოვრების ფერხულში. გახლავთ უამრავი კულტურული, სოციალური, ეკოლოგიური, ბიზნეს და საქველმოქმედო პროექტის ინიციატორი და სულის ჩამდგმელი. პარალელურად ხელს უწყობდა და უწყობს ზესტაფონის განვითარებას, მოქალაქეების ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას“.

ჯორჯიან მანგანების საკუთრებაში არსებული საწარმოების გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის და/ან ლიცენზიის შესახებ ინფორმაცია და/ან თავად დოკუმენტები არ არის ხელმისაწვდომი კომპანიის ვებ-გვერდზე. ასევე, არ არის ხელმისაწვდომი ჯორჯიან მანგანების საქმიანობის ზეგავლენის ქვეშ მცხოვრები ადამიანების ჯანმრთელობაზე და სოციალურ მდგომარეობაზე გავლენის, ამ გავლენის შემსუბუქებისათვის გათვალისწინებული ქმედებების და/ან გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია.

ვებ-გვერდზე არ არის წარმოდგენილი რაიმე სახის რჩევები ან მითითებები მოსახლეობისთვის კომპანიის მიერ წარმოებული სამუშაოების შესახებ. არ არის წარმოდგენილი ინფორმაცია, თუ როგორ უნდა მოიქცეს საწარმოების საქმიანობის ზეგავლენის ქვეშ მოქცეული მოქალაქე პრობლემური საკითხის მოგვარებისათვის, ვის უნდა მიმართოს საწარმოს საქმიანობის შედეგად დაზარალების შემთხვევაში. **კომპანიის ვებ-გვერდზე არ არის წარმოდგენილი ე.წ. „ცხელი ხაზის“ ნომერი**, რომელიც სპეციალური მმართველის პირველივე ანგარიშის თანახმად, ჯერ კიდევ 2017 წლის ივლისში შექმნა და „საშუალებას აძლევს ნებისმიერ პირს ეკოლოგიური დარღვევების არსებობის შემთხვევაში აცნობოს ხსენებულის თაობაზე ეკოლოგიურ სამსახურს, რომელიც თავის მხრივ მოახდენს რეაგირებას დარღვევაზე“.

საინტერესოა, რომ კანონის მკაცრი მოთხოვნის მიუხედავად შპს „ჯორჯიან მანგანები“ ფინანსური და მმართველობითი ანგარიშგების ამსახველი დოკუმენტები არ არის წარდგენილი ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურში და შესაბამისად, არ არის ხელმისაწვდომი სამსახურის ვებ-გვერდზე (<https://reportal.ge>). სამსახურის მიერ მწვანე ალტერნატივასათვის მიწოდებული განმარტების¹³ თანახმად, „შპს „ჯორჯიან მანგანები“-ს (ს/კ 230085797, შემდგომ - სუბიექტი) მიერ, 2017, 2018 და 2019 წლების 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო პერიოდებისთვის შესრულებული არ არის „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონის (შემდგომ - კანონი) მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნა, რომლის მიხედვითაც „სუბიექტი (გარდა არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირისა) ვალდებულია მისთვის ამ კანონით დადგენილი ფინანსური ანგარიშგება (მათ შორის, კონსოლიდირებული ანგარიშგება), მმართველობის ანგარიშგება (მათ შორის, კონსოლიდირებული ანგარიშგება), სახელმწიფოს მიმართ განხორციელებული გადახდების შესახებ ანგარიშგება და ამ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში აუდიტორული დასკვნა ერთად, დაუყოვნებლივ, მაგრამ არაუგვიანეს საანგარიშგებო პერიოდის მომდევნო წლის 1 ოქტომბრისა, წარუდგინოს სამსახურს მის მიერ დადგენილი წესით.“

აღნიშნულიდან გამომდინარე, 2017 და 2018 წლების 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო პერიოდისთვის გათვალისწინებული ვალდებულებების შეუსრულებლობისათვის, სამსახურმა სუბიექტის მიმართ გამოიყენა კანონით განსაზღვრული პასუხისმგებლობის ყველა ზომა და წერილობითი გაფრთხილების მოთხოვნების შეუსრულებლობის გამო, თითოეულ წელს დამოუკიდებლად, სუბიექტი დაჯარიმდა 10 000 ლარით. ხოლო აღნიშნული მოთხოვნის შეუსრულებლობამ, ასევე, თითოეული წლისთვის დამოუკიდებლად, გამოიწვია სუბიექტისთვის სანქციის სახით ორმაგი ჯარიმის დაკისრება - 20 000 ლარის ოდენობით“.

¹³ ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის 2021 წლის 31 მარტის N 16/40228 წერილი.

სამსახურის განმარტებითვე, 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო პერიოდისთვის კანონის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნის შეუსრულებლობის გამო ამჟამად კომპანიას მიღებული აქვს წერილობითი გაფრთხილება.

2015 წლიდან „მწვანე ალტერნატივა“ გამოსცემს პერიოდულ ანგარიშს „გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის შესახებ საქართველოში“. გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის განხილვისას ვაფასებთ ე.წ. მსხვილი დამბინძურებლების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მდგომარეობას და ვამზადებთ საქმიანობის მასშტაბითა და გარემოსა და ადამიანების ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების თვალსაზრისით ოთხი გამორჩეული საწარმოს პროფილს. ესენია: არემჯი, ჯორჯიან მანგანები, საქნახშირი და ჰაიდელბერგცემენტი.

ეს დოკუმენტი ჯორჯიან მანგანების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მდგომარეობას აღწერს.

დოკუმენტი გამოცემულია მწვანე ალტერნატივას, ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის თბილისის ოფისთან თანამშრომლობით, მიმდინარე პროექტის ფარგლებში - „ადვოკატირება მინერალური რესურსების გამჭვირვალე და პასუხისმგებლიანი მართვისთვის“ და ღია საზოგადოების ფონდების ქსელის ფინანსური მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტის „ენერჯეტიკის, წიაღით სარგებლობისა და ტრანსპორტის სექტორებში მმართველობის გაუმჯობესების ხელშეწყობისათვის საქართველოში“ ფარგლებში.

ანგარიშის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია მწვანე ალტერნატივა და ის არავითარ შემთხვევაში არ გამოხატავს ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის თბილისის ოფისის და ღია საზოგადოების ფონდების ქსელის შეხედულებებს.

ავტორი: ნინო გუჯარაიძე

© მწვანე ალტერნატივა, 2021

თბილისი, 0179,
ფალიაშვილის ქ. #39ბ, IV სართული
ტელ.: 222 38 74
GREENALT@GREENALT.ORG
WWW.GREENALT.ORG